

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

1996 Julkaistu Helsingissä 27 päivänä joulukuuta 1996 N:o 1096—1108

SISÄLLYS

N:o		Sivu
1096	Luonnonsuojelulaki	3237
1097	Laki rakennuslain muuttamisesta	3253
1098	Laki maa-aineslain 1 §:n muuttamisesta	3256
1099	Laki ympäristölupamenettelylain 2 §:n muuttamisesta	3257
1100	Laki yleisistä teistä annetun lain 19 §:n muuttamisesta	3258
1101	Laki yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta	3259
1102	Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta	3260
1103	Laki kaivoslain 71 §:n muuttamisesta	3261
1104	Laki erämaailain 2 §:n muuttamisesta	3262
1105	Laki vesilain muuttamisesta	3263
1106	Laki kiinteistönmuodostamislain 35 §:n muuttamisesta	3265
1107	Laki valaiden suojelusta annetun lain muuttamisesta	3266
1108	Laki rikoslain 48 luvun 5 §:n muuttamisesta	3267

N:o 1096

Luonnonsuojelulaki

Annettu Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tavoite

Tämän lain tavoitteena on:

- 1) luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen;
- 2) luonnonkauneuden ja maisema-arvojen vaaliminen;
- 3) luonnonvarojen ja luonnonympäristön kestävän käytön tukeminen;

4) luonnontuntemuksen ja yleisen luonnonharrastuksen lisääminen; sekä

5) luonnontutkimuksen edistäminen.

2 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan luonnon ja maiseman suojeluun ja hoitoon.

Lakia ei kuitenkaan sovelleta metsien hoitamiseen ja käyttämiseen niiltä osin kuin siitä on säädetty metsälaissa (1093/1996), lu-

HE 79/1996

YmVM 8/1996

EV 214/1996

Neuvoston direktiivi 79/409/ETY; EYVL N:o L 103, 25.4.1979, s. 1, sellaisena kuin se on tark. EYVL EP 1994, 15(02), s. 161 ja muut. komission direktiivit 85/411/ETY; EYVL EP 1994, 15(07), s. 61 ja 91/244/ETY; EYVL EP 1994, 15(10), s. 78.

Neuvoston direktiivi 92/43/ETY; EYVL N:o L 206, 22.7.1992 s. 7, sellaisena kuin se on tark. EYVL EP 1994, 15(11), s. 114.

kuun ottamatta 4, 9, 39, 42, 47—49, 55 ja 56 §:ää sekä 3—5 ja 10 lukua.

Tämän lain mukaisessa luonnonsuojelusuunnittelussa ja maiseman suojelussa on otettava huomioon taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset näkökohdat sekä alueelliset ja paikalliset erityispiirteet.

3 §

Euroopan yhteisön direktiivit

Tällä lailla pannaan täytäntöön luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annettu Euroopan yhteisön neuvoston direktiivi (92/43/ETY), jäljempänä luontodirektiivi, ja luonnonvaraisten lintujen suojelusta annettu Euroopan yhteisön neuvoston direktiivi (79/409/ETY), jäljempänä lintudirektiivi, muilta osin kuin metsästyslain (615/93) 5 §:ssä tarkoitettujen eläinlajien osalta.

4 §

Kansainväliset sopimukset

Sen lisäksi mitä tässä laissa säädetään, on voimassa, mitä Suomea velvoittavissa kansainvälisissä luonnon tai siihen kuuluvien luonnonvaraisten eliölajien suojelua koskeissa sopimuksissa on määrätty.

Valtioneuvoston päätöksellä voidaan antaa tarkempia määräyksiä näiden sopimusten sisältämien tämän lain soveltamisalaa koskevien velvoitteiden täyttämisestä.

5 §

Suotuisa suojelutaso

Edellä 1 §:ssä tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi luonnonsuojelussa on tähdättävä maamme luontotyyppien ja luonnonvaraisten eliölajien suotuisan suojelutason saavuttamiseen ja säilyttämiseen.

Luontotyyppien suojelutaso on suotuisa, kun sen luontainen levinneisyys ja kokonaisala riittävät turvaamaan luontotyyppien säilymisen ja sen ekosysteemin rakenteen ja toimivuuden pitkällä aikavälillä sekä luontotyyppille luonteenomaisten eliölajien suojelutaso on suotuisa.

Eliölajien suojelutaso on suotuisa, kun laji pystyy pitkällä aikavälillä säilymään elinvoimaisena luontaisissa elinympäristöissään.

6 §

Luonnonsuojelun hallinto

Luonnon- ja maisemansuojelun ylin ohjaus ja valvonta kuuluu ympäristöministeriölle.

Alueellisen ympäristökeskuksen tehtävänä on edistää ja valvoa luonnon- ja maisemansuojelua alueellaan.

Kunnan tulee edistää luonnon- ja maisemansuojelua alueellaan.

2 luku

Luonnonsuojelusuunnittelu

7 §

Luonnonsuojeluohjelma

Valtakunnallisesti merkittävien luonnonarvojen turvaamiseksi voidaan laatia luonnonsuojeluohjelmia, joilla alueita varataan luonnonsuojelutarkoituksiin.

Luonnonsuojeluohjelmasta on käytävä ilmi, millaisten toimenpiteiden on katsottava vaarantavan ohjelman tarkoituksen.

8 §

Luonnonsuojeluohjelman laatiminen ja hyväksyminen

Luonnonsuojeluohjelman laatii ympäristöministeriö.

Luonnonsuojeluohjelmaa laadittaessa on niille, joiden etua tai oikeutta asia koskee, varattava tilaisuus tulla kuulluiksi. Luonnonsuojeluohjelman laatimisen käynnistyessä ympäristöministeriön on tiedotettava asiasta sillä tavoin, että luodaan edellytykset asias- ta käytävälle julkiselle keskustelulle.

Luonnonsuojeluohjelman hyväksyy valtioneuvosto yleisistunnossa.

9 §

Luonnonsuojeluohjelman oikeusvaikutukset

Valtioneuvoston hyväksymään luonnonsuojeluohjelmaan kuuluvalla alueella ei saa suorittaa sellaista toimenpidettä, joka vaarantaa alueen suojelun tarkoituksen (*toimenpiderajoitus*). Toimenpiderajoitus on voimassa mahdollisesta valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomaisen toisin päätä.

Alueellinen ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa 1 momentissa tarkoitettusta ra-

joituksesta, mikäli suojelun tarkoitus ei mairittavasti vaarannu.

Valtion viranomaisen ja laitoksen on suunnitellessaan toimenpiteitään ja päättäessään niiden toteuttamisesta katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta luonnonsuojeluohjelman toteuttamista.

3 luku

Luonnonsuojelualueet ja luonnonmuistomerkit

Luonnonsuojelu valtion omistamilla alueilla

10 §

Luonnonsuojelualueet ja niiden perustamisedellytykset

Luonnonsuojelualueita ovat:

- 1) kansallispuistot;
- 2) luonnonpuistot; ja
- 3) muut luonnonsuojelualueet.

Luonnonsuojelualan perustamisen yleisenä edellytyksenä on, että:

- 1) alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eliölaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi;
- 2) alueella on erikoinen tai harvinainen luonnonmuodostuma;
- 3) alue on erityisen luonnonkaunis;
- 4) alueella on harvinaistuva perinneluontotyyppi;
- 5) luontotyyppin tai eliölajin suotuisan suojelutason säilyttäminen tai saavuttaminen sitä vaatii; tai
- 6) alue on muutoin niin edustava, tyypillinen tai arvokas, että sen suojelu voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden tai kauuneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi.

11 §

Kansallispuisto

Kansallispuiston perustamisesta ja tarkoituksesta säädetään lailla. Kansallispuisto voidaan perustaa vain valtion omistamalle alueelle.

Kansallispuiston pinta-alan on oltava vähintään 1 000 hehtaaria. Alueella on oltava merkitystä yleisenä luonnontuntemuksena tai muutoin luonnontuntemuksen lisäämisen tai yleisen luonnontuntemuksen kannalta.

12 §

Luonnonpuisto

Luonnonpuiston perustamisesta ja tarkoituksesta säädetään lailla, jos alue on vähintään 1 000 hehtaarin suuruinen, muussa tapauksessa asetuksella. Luonnonpuisto voidaan perustaa vain valtion omistamalle alueelle.

Luonnonpuistolla on oltava merkitystä luonnonmukaisen kehityksen turvaamiselle, tieteelliselle tutkimukselle tai opetukselle.

13 §

Rauhoitussäännökset

Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa on luontoa muuttava toiminta kielletty. Näillä alueilla ei saa:

- 1) rakentaa rakennuksia, rakennelmia tai teitä;
- 2) ottaa maa-aineksia tai kaivoskivennäisiä eikä vahingoittaa maa- tai kallioperää;
- 3) ojittaa;
- 4) ottaa taikka vahingoittaa sieniä, puita, pensaita tai muita kasveja tai niiden osia;
- 5) pyydystää, tappaa tai hätyyttää luonnonvaraisia selkärangaisia eläimiä tai hävittää niiden pesiä eikä pyydystää tai kerätä selkärangattomia eläimiä; eikä
- 6) ryhtyä muihinkaan toimiin, jotka vaikuttavat epäedullisesti alueen luonnonoloihin, maisemaan taikka eliölajien säilymiseen.

Mahdollisuudesta kieltää tai rajoittaa liikumista, leiriytymistä, mairinnousua sekä kulkuneuvon pitämistä luonnonsuojelualueella säädetään 18 §:ssä.

14 §

Poikkeukset rauhoitussäännöksistä

Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa ovat 13 §:n estämättä sallittuja sellaiset toimenpiteet, joita luonnonsuojelualan asianmukainen hoito tai käyttö edellyttää ja jotka eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Näillä alueilla saa:

- 1) rakentaa, entistää ja kunnostaa alueen hoitoa, valvontaa, tutkimusta, yleisön opastamista, retkeilyä ja alueeseen tutustumista varten tarpeellisia rakennuksia, rakennelmia ja polkuja;
- 2) hoitaa ja ennallistaa luonnonympäristöjä

ja perinneluontotyypppejä sekä palauttaa alueen luontaisen kehityksen;

3) rakentaa sellaisen tien, joka on tarpeen alueen opastustoiminnan kannalta;

4) poimia marjoja ja hyötysieniä;

5) onkia ja pilkkiä;

6) harjoittaa poronhoitoa poronhoitolain (848/90) mukaisesti;

7) käyttää ja kunnostaa alueella olevia teitä, sähkö- ja puhelinlinjoja sekä näihin liittyviä laitteita;

8) kunnostaa merenkulun turvalaitteita ja vesistön kulkuväyliä sekä tehdä vähäisiä turvalaitteiden edellyttämiä raivauksia; sekä

9) kartoittaa ja tehdä maanmittaustöitä.

Luonnonsuojelualueella saadaan lisäksi, tilanteen niin vaatiessa, ryhtyä pelastuspalvelun, palontorjunnan, rajavalvonnan, eläintautien vastustamisen sekä eläinsuojelun edellyttämiin välttämättömiin toimenpiteisiin.

Siitä poiketen, mitä edellä 1 momentin 6 kohdassa on säädetty, alueen hallinnasta vastaava viranomais tai laitos voi luonnontutkimukseen liittyvästä tai muusta erityisestä syystä rajoittaa porojen laiduntamista luonnonsuojelussa. Rajoittamisesta aiheutuvat aitaamis- ja muut kustannukset suoritetaan valtion varoista.

15 §

Luvanvaraiset poikkeukset rauhoitussäännöksistä

Kansallispuistossa ja luonnonsuojelussa voidaan sen perustamistarkoitusta vaarantamatta alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen tai laitoksen luvalla:

1) pyydystää tai tappaa eläimiä, kerätä sieniiä ja kasveja tai niiden osia, eläinten pesiä ja kivennäisnäytteitä tutkimusta tai muuta tieteellistä tarkoitusta tai opetusta varten;

2) vähentää kasvi- tai eläinlajin yksilöiden lukumäärää, jos laji on tullut liian runsaslukiseksi tai käynyt muutoin vahingolliseksi;

3) kalastaa muutoinkin kuin onkimalla ja pilkkimällä;

4) ottaa haltuun alueelle kaatunut riista-eläin;

5) rakentaa poronhoitoon liittyviä rakennuksia ja rakennelmia;

6) tehdä geologisia tutkimuksia ja etsiä malmeja; sekä

7) laskeutua ilma-aluksella.

16 §

Aluekohtaiset poikkeukset rauhoitussäännöksistä

Kansallispuiston ja luonnonsuojelun rauhoitussäännöksistä voidaan asetuksella säätää muitakin kuin 14 ja 15 §:ssä mainittuja poikkeuksia, jos ne eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Poikkeukset voivat koskea muun muassa puolustusvoimien toimintaa, lentoturvallisuutta, oikeutta metsästä, luontaiselinkeinojen harjoittamista tai saamelaiden oikeuksien huomioon ottamista alueen käyttämisessä.

17 §

Muu luonnonsuojelualue

Muun luonnonsuojelualueen perustamisesta valtion omistamalle alueelle sekä sen tarkoituksesta ja rauhoitussäännöksistä säädetään asetuksella. Metsähallitus voi kuitenkin päättää hallinnassaan olevan, enintään 100 hehtaarin suuruisen alueen perustamisesta luonnonsuojelualueeksi ja sen rauhoitusmääräyksistä.

Puolustusministeriö voi päättää luonnonsuojelualueen perustamisesta hallinnassaan olevalle alueelle ja sen rauhoitusmääräyksistä.

Muun luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräysten osalta on soveltuvin osin noudatettava, mitä 13—15 §:ssä säädetään.

18 §

Liikkumisen rajoittaminen luonnonsuojelualueella

Luonnonsuojelussa saa muualla kuin erikseen osoitetuilla teillä, poluilla tai alueilla liikkua vain sen viranomaisen tai laitoksen luvalla, jonka hallinnassa alue on.

Kansallispuistossa ja muulla luonnonsuojelualueella voidaan joko alueen perustamispäätökseen tai aluetta koskevaan järjestys- sääntöön otettavalla määräyksellä kieltää tai rajoittaa liikkumista, leiriytymistä, maihinnousua sekä veneen, laivan tai muun kuluneuvon pitämistä. Liikkumis- ja maihinnousukielto tai -rajoitus edellyttää, että alueen eläimistön tai kasvillisuuden säilyminen sellaista vaatii.

19 §

Hoito- ja käyttösuunnitelma

Kansallispuiston hoidon ja käytön järjestä-

mistä varten on laadittava hoito- ja käyttösuunnitelma, jossa määritellään toimenpiteet puiston perustamistavoitteiden toteuttamiseksi. Hoito- ja käyttösuunnitelma voidaan tarvittaessa laatia myös luonnonsäätiölle ja muulle luonnonsuojelualueelle.

Hoito- ja käyttösuunnitelman laatii se viranomainen tai laitos, jonka hallinnassa luonnonsuojelualue on. Suunnitelman vahvistaa ympäristöministeriö.

20 §

Järjestyssääntö

Kansallispuistolle on sen käyttäjiä varten laadittava järjestyssääntö, jossa annetaan tarpeelliset 18 §:n 2 momenttiin perustuvat rajoitukset alueen käytölle. Järjestyssääntö voidaan tarvittaessa laatia myös luonnonsuojelualueelle.

Järjestyssäännön antaa se viranomainen tai laitos, jonka hallinnassa alue on.

21 §

Luonnonsuojelualan rajojen määrääminen ja merkitseminen

Luonnonsuojelualueesta muodostetaan kiinteistö noudattaen, mitä kiinteistömuodostamislaisissa (554/95) säädetään. Tarkemmat ohjeet kiinteistön muodostamisesta ja rajojen määräämisestä antaa maanmittauslaitos.

Luonnonsuojelualue on merkittävä maastoon selvästi havaittavalla tavalla. Alueen rajat vesialueilla voidaan merkitä vain karttaan. Ympäristöministeriö antaa tarkemmat määräykset luonnonsuojelualan rajojen merkitsemistavoista.

22 §

Alueen liittäminen luonnonsuojelualueeseen

Sellainen valtion omistukseen siirtynyt alue, jonka käytöstä luonnonsuojelualan laajennusalueeksi on tehty päätös hankinnan tai saannon yhteydessä, luetaan kuuluvaksi asianomaiseen luonnonsuojelualueeseen.

Kansallispuistoon liittyvä, muun julkisoikeudellisen yhteisön kuin valtion omistama alue voidaan yhteisön suostumuksella liittää kansallispuistoon.

Luonnonsuojelualueeseen liitettäväksi päätetyn alueen kiinteistömuodostuksessa noudatetaan, mitä 21 §:n 1 momentissa sääde-

tään. Liittämisestä on kuulutettava kunnan ilmoitustaululla siten kuin julkisista kuulutuksista annetussa laissa (34/25) säädetään.

23 §

Luonnonmuistomerkit

Puu, puuryhmä, siirtolohkare tai muu niitä vastaava luonnonmuodostuma, jota sen kauneuden, harvinaisuuden, maisemallisen merkityksen, tieteellisen arvon tai muun vastavan syyn vuoksi on aihetta erityisesti suojella, voidaan määrätä rauhoitetuksi luonnonmuistomeriksi.

Luonnonmuistomerkin rauhoittamisesta päättää se viranomainen tai laitos, jonka hallinnassa olevalla alueella luonnonmuistomerkki sijaitsee. Viranomaisen tai laitoksen on huolehdittava luonnonmuistomerkin merkitsemisestä selvästi havaittavalla tavalla.

Rauhoitetun luonnonmuistomerkin vahingoittaminen tai turmeleminen on kielletty.

Luonnonsuojelu yksityiselle kuuluvalla alueella

24 §

Luonnonsuojelualan perustaminen

Alueellinen ympäristökeskus voi maanomistajan hakemuksesta tai suostumuksella perustaa 10 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun muun luonnonsuojelualan 10 §:n 2 momentissa tarkoitetulle alueelle. Harkittaessa alueen perustamista on otettava huomioon myös muut yleiseen etuun liittyvät näkökohdat.

Päätökseen 1 momentin mukaisen luonnonsuojelualan perustamisesta on otettava tarpeelliset määräykset alueen luonnon suojelemisesta ja tarvittaessa sen hoidosta. Päätökseen otettavalla määräyksellä voidaan luonnonsuojelualueella tai sen osalla myös kieltää liikkuminen tai rajoittaa sitä edellyttäen, että alueen eläimistön tai kasvillisuuden säilyminen sitä vaatii. Luonnonsuojelualan perustamispäätöstä ei saa antaa, elleivät maanomistaja ja alueellinen ympäristökeskus ole sopineet alueen rauhoitusmääräyksistä ja aluetta koskevista korvauksista.

Alueellinen ympäristökeskus voi ilman maanomistajan hakemusta tai suostumusta

perustaa luonnonsuojelualueeksi myös muun yksityisen alueen, jos alue sisältyy valtioneuvoston hyväksymään luonnonsuojeluohjelmaan. Alueen rauhoitusmääräykset eivät saa rajoittaa maankäyttöä enemmän kuin aluetta koskevasta suojeluohjelmasta johtuu, ellei maanomistaja ole muuhun suostunut. Maanomistajalle ja kunnalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen antamista.

Luonnonsuojelualueen merkitsemisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä 21 §:ssä säädetään. Luonnonsuojelualueen perustamisesta on tehtävä merkintä myös kiinteistörekisteriin.

25 §

Alueen määräaikainen rauhoittaminen

Alueellinen ympäristökeskus ja maanomistaja voivat luonnon- tai maisemansuojelun edistämiseksi tehdä sopimuksen 10 §:n 2 momentissa tarkoitetun alueen määräaikaisesta rauhoittamisesta joko kokonaan tai tiettyjen toimenpiteiden osalta. Sopimus voidaan tehdä enintään 20 vuodeksi kerrallaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu sopimus on voimassa, vaikka alue siirtyy uudelle omistajalle.

Sopimuksesta on tehtävä merkintä kiinteistörekisteriin.

26 §

Luonnonmuistomerkit yksityismaalla

Kunta päättää alueen omistajan hakemuksesta tai suostumuksella 23 §:ssä tarkoitetun, yksityisen omistamalla maalla olevan luonnonmuistomerkin rauhoittamisesta. Luonnonmuistomerkin merkitsemisestä ja rauhoituksesta on voimassa, mitä 23 §:ssä säädetään.

27 §

Luonnonsuojelualueen rauhoituksen lakkauttaminen

Alueellinen ympäristökeskus voi alueen omistajan tai sen, jolla asiassa on intressi, hakemuksesta taikka ympäristöministeriön esityksestä kokonaan tai osittain lakkauttaa yksityisen omistaman alueen suojelun tai lieventää sen rauhoitusmääräyksiä, jos alueen luonnonarvot ovat oleellisesti vähentyneet tai jos alueen rauhoitus estää yleisen edun kan-

nalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen.

Hakemuksesta on hankittava ympäristöministeriön lausunto. Jos asia on tullut vireille ympäristöministeriön esityksestä tai sen hakemuksesta, jolla asiassa on intressi, alueen omistajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Jos suojelu alueen omistajan hakemuksesta lakkautetaan tai alueen rauhoitusmääräyksiä olennaisesti lievennetään, voidaan tällaisen päätöksen ehdoksi asettaa, että omistaja maksaa takaisin hänelle maksetun korvauksen kokonaan tai osittain.

Suojelun purkamisesta on tehtävä merkintä kiinteistörekisteriin.

28 §

Luonnonmuistomerkin rauhoituksen lakkauttaminen

Kunta voi omistajan hakemuksesta tai alueellisen ympäristökeskuksen esityksestä lakkauttaa 26 §:ssä tarkoitetun luonnonmuistomerkin rauhoituksen, jos rauhoitukselle ei ole enää perusteita tai jos rauhoitus estää yleisen edun kannalta merkittävän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen.

Hakemuksesta on hankittava alueellisen ympäristökeskuksen lausunto. Jos asia on tullut vireille alueellisen ympäristökeskuksen esityksestä, alueen omistajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

4 luku

Luontotyypien suojelu

29 §

Suojellut luontotyypit

Seuraaviin luontotyyppeihin kuuluvia luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia alueita ei saa muuttaa niin, että luontotyyppien ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu:

- 1) luontaisesti syntyneet, merkittävilta osin jaloista lehtipuista koostuvat metsiköt;
- 2) pähkinäpensaslehdot;
- 3) tervaleppäkorvet;
- 4) luonnontilaiset hiekkarannat;
- 5) merenrantaniityt;
- 6) puuttomat tai luontaisesti vähäpuustoiset hiekkadyynit;

- 7) katajakedot;
- 8) lehdesniityt; sekä
- 9) avointa maisemaa hallitsevat suuret yksittäiset puut ja puuryhmät.

Asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitetuista luontotyypeistä.

30 §

Kiellon voimaantulo

Edellä 29 §:n 1 momentissa tarkoitettu kiello tulee voimaan, kun alueellinen ympäristökeskus on päätöksellään määritellyt suojeltuun luontotyyppiin kuuluvan alueen rajat ja antanut päätöksen tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille. Kiello annetaan julkipanon jälkeen ja siitä on kuulutettava kunnan ilmoitustaululla siten kuin julkisista kuulutuksista annetussa laissa säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettut päätökset ovat voimassa mahdollisesta valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin päättä.

Jos suojeltuun luontotyyppiin kuuluvan alueen luonnonarvot ovat hävinneet, voidaan alueen suojelu lakkauttaa. Menettelystä on tällöin voimassa, mitä 1 momentissa säädetään.

31 §

Poikkeamisvalta

Alueellinen ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen 29 §:n 1 momentin kiellosta, mikäli kyseisen luontotyypin suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu tai luontotyypin suojelu estää yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen.

5 luku

Maiseman suojelu

32 §

Maisema-alue

Luonnon- tai kulttuurimaiseman kauneuden, historiallisten ominaispiirteiden tai siihen liittyvien muiden erityisten arvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi voidaan perustaa maisema-alue.

33 §

Maisema-alueen perustaminen

Valtakunnallisesti merkittävän maisema-alueen perustamisesta ja tarkoituksesta päättää ympäristöministeriö. Muusta maisema-alueesta päättää alueellinen ympäristökeskus maakunnan liiton esityksestä.

34 §

Maisema-alueita koskevat määräykset

Perustamispäätökseen voidaan ottaa maiseman olennaisten piirteiden säilyttämiseksi tarpeellisia määräyksiä. Määräykset eivät kuitenkaan saa aiheuttaa kiinteistön omistajalle merkityksellistä haittaa.

Alueellinen ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen maisema-alueita koskevista määräyksistä.

Maisema-alueita koskevia rakennuslainsäädännön piiriin kuuluvia määräyksiä ei sovelleta alueella, jolla on voimassa asemakaava, rakennuskaava, rantakaava tai vahvistettu yleiskaava.

35 §

Suojelun lakkauttaminen

Mitä 33 §:ssä säädetään maisema-alueen perustamisesta, koskee soveltuvin osin vastaavasti suojelun lakkauttamista tai sitä koskevan päätöksen muuttamista.

Maisema-alueen suojelu saadaan lakkauttaa tai sen suojelumääräyksiä lieventää, jos alueen maisema-arvo on olennaisesti vähentynyt tai jos suojelu estää yleisen edun kannalta tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen.

36 §

Mainos- ja kieltotaulut

Asema- ja rakennuskaava-alueiden ulkopuolella on rakennelmien, laitteiden, tekstien ja kuvien asettaminen ulkosalle mainos- tai muussa kaupallisessa tarkoituksessa (*ulkomainokset*) kielletty.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu kiello ei koske kokous-, tiedotus-, huvi- tai muuta sellaista tilaisuutta taikka vaaleja tai kansanäänestystä koskevaa ilmoittelua. Rakennuksessa ja sen läheisyydessä saa myös ilmoitella paikalla harjoitettavasta toiminnasta ja

siellä myytävistä tuotteista. Ilmoitus on laadittava ja sijoitettava niin, että se mahdollisimman hyvin sopeutuu ympäristöön.

Maa- tai vesialueelle ei saa pystyttää selaista kulkemisen, mairinnousun tai muun jokamiehen oikeuden käyttämisen kieltävää taulua, jonka asettamiseen ei ole lakiin nojautuvaa perustetta.

Alueellinen ympäristökeskus voi myöntää poikkeuksen 1 momentin kiellosta, jos sitä on pidettävä liikenteen tai matkailun kannalta taikka muun sellaisen syyn takia tarpeellisenä.

6 luku

Eliölajien suojelu

37 §

Soveltamisala

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan Suomessa luonnonvaraisina esiintyviin eläin- ja kasvilajeihin lukuun ottamatta metsästyslain 5 §:ssä tarkoitettuja riistaeläimiä ja rauhoitamattomia eläimiä sekä taloudellisesti hyödynnettäviä kaloja. Tästä poiketen 49 §:n soveltamisalasta säädetään mainitussa pykälässä.

Mitä tässä luvussa säädetään lajista, on vastaavasti sovellettava alalajiin, rotuun, kantaan ja muotoon.

Mitä tässä luvussa säädetään kasveista ja kasvilajeista, on vastaavasti sovellettava sienin ja sienilajeihin.

38 §

Eläinlajien rauhoittaminen

Tämän luvun soveltamisalaan kuuluvat nisäkkäät ja linnut ovat rauhoitettuja.

Jos jonkin nisäkkäisiin tai lintuihin kuuluttoman eläinlajin olemassaolo käy uhatuksi tai rauhoittaminen muusta syystä osoittautuu tarpeelliseksi, voidaan tällainen laji ase- tuskella rauhoittaa koko maassa tai jossakin osassa maata.

Metsästyslain 5 §:ssä tarkoitettujen eläinlajien rauhoittamisesta säädetään metsästyslaissa. Vierasperäiseen nisäkäs- ja lintulajiin kuuluvien yksilöiden maahantuonnista ja luontoon päästämisestä säädetään metsästyslaissa, eläintautilaissa (55/80) ja eläinsuojelulaissa (247/96).

39 §

Rauhoitussäännökset

Kiellettyä on rauhoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden:

1) tahallinen tappaminen tai pyydystäminen;

2) pesien sekä munien ja yksilöiden muiden kehitysasteiden ottaminen haltuun, siirtäminen toiseen paikkaan tai muu tahallinen vahingoittaminen; ja

3) tahallinen häiritseminen, erityisesti eläinten lisääntymisaikana, tärkeillä muuton aikaisilla levähdysalueilla tai muutoin niiden elämänkierron kannalta tärkeillä paikoilla.

Sellainen rauhoitetun linnun pesäpuu, joka on asianmukaisesti merkitty, tai suuren petolinnun pesäpuu, jossa oleva pesä on säännöllisessä käytössä ja selvästi nähtävissä, on rauhoitettu.

Ympäristöministeriö voi kieltää selkärangattoman eläimen sellaisen pyyntikeinon, joka voidaan todeta luonnonsuojelun kannalta haitalliseksi.

40 §

Kuolleena tavattu rauhoitettu eläin

Kuolleena tavattua rauhoitettua eläintä ei saa ottaa haltuun. Sellainen eläin voidaan kuitenkin toimittaa poliisille tai tutkittavaksi kuolinsyyn toteamiseksi.

Jos 1 momentissa tarkoitettua eläimellä asianmukaisesti käsiteltynä on tieteellistä, opetuksellista tai keräilyarvoa, se saadaan ottaa talteen ja luovuttaa luonnontieteelliselle keskusmuseolle, muulle luonnontieteelliselle museolle tai laitokselle, korkeakoululle tai alueellisen ympäristökeskuksen luvalla muullekin kuin edellä mainituille.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei koske 49 §:ssä tarkoitettuja eläinlajeja.

41 §

Avuttomassa tilassa tavattu rauhoitettu eläin

Sairaana, vahingoittuneena tai muutoin avuttomassa tilassa tavattua rauhoitettua eläintä on pyrittävä auttamaan. Eläin voidaan ottaa haltuun hoitoon kuljettamista ja tilapäistä hoitoa varten. Muutoin on noudatettava, mitä eläinsuojelulaissa säädetään.

42 §

Kasvilajien rauhoittaminen

Jos luonnonvaraisen kasvilajin olemassaolo käy uhatuksi tai rauhoittaminen muusta syystä osoittautuu tarpeelliseksi, voidaan tällainen laji rauhoittaa asetuksella koko maassa tai jossakin osassa maata.

Rauhoitetun kasvin tai sen osan poimiminen, kerääminen, irtileikkaaminen, juurineen ottaminen tai hävittäminen on kielletty. Sama koskee soveltuvien osien rauhoitetun kasvin siemeniä.

43 §

Vierasperäisten lajien leviämisen rajoittaminen

Vierasperäistä eläinlajia, josta ei säädetä metsästyslaissa tai kalastuslaissa, ei saa päästää luontoon, jos on aihetta epäillä, että siitä voi syntyä pysyvä kanta.

Kasvilajia, jolla ei ole Suomessa pysyvää luonnonvaraista kantaa, ei saa istuttaa tai kylvää pihapiirin, pellon tai rakennetun tilan muutoin erityiseen käyttöön otetun alueen ulkopuolelle eikä luonnonvesistöihin, jos on aihetta epäillä, että siitä voi syntyä pysyvä kanta. Tämä ei kuitenkaan koske puiden istuttamista tai kylvämistä metsätaloudellisessa tarkoituksessa.

Jos vierasperäisen eläin- tai kasvilajin tiedetään leviävän luontoon helposti ja on perusteltua aihetta epäillä, että se voi muodostua terveydelle haitalliseksi tai maamme alkuperäisen lajiston kannalta vahingolliseksi, ympäristöministeriö voi antaa lajin leviämisen rajoittamiseksi tarpeellisia määräyksiä. Eläintautien torjumisessa noudatetaan eläintautilain säännöksiä.

44 §

Uhanalaisten lajien kansainvälinen kauppa

Ympäristöministeriö on luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskevan yleissopimuksen soveltamisesta yhteisössä annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 3626/82 tarkoitettu hallintoviranomainen. Lupien ja todistusten myöntämistä koskevista asioista asetuksessa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen on kuitenkin Suomen ympäristökeskus. Ministeriö antaa tarvittaessa tarkem-

piä määräyksiä Euroopan yhteisön mainitun asetuksen ja villieläimistön ja -kasviston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskevan yleissopimuksen soveltamiseksi yhteisössä vaadittujen yhdenmukaisten asiakirjojen myöntämisestä ja käyttöä koskevan komission asetuksen (ETY) N:o 3418/83 täytäntöönpanemisesta.

Tullilaitoksen tehtävänä on valvoa, että maahantuonnissa, maastaviennissä, jälleenviennissä ja kauttakuljetuksessa noudatetaan yhteisön asetuksia.

45 §

Rauhoitettujen lajien kauppa

Muihin kuin 44 §:ssä tarkoitettuihin lajeihin kuuluvan rauhoitetun eläin- tai kasvilajin yksilön, sen osan tai johdannaisen maahantuonti, maastavienti, myyminen ja vaihtaminen sekä tarjoaminen myytäväksi tai vaihdettavaksi ilman alueellisen ympäristökeskuksen lupaa on kielletty.

46 §

Uhanalaiset lajit

Asetuksella voidaan säätää uhanalaiseksi lajiksi sellainen luonnonvarainen eliölaji, jonka luontainen säilyminen Suomessa on vaarantunut.

47 §

Erityisesti suojeltavat lajit

Asetuksella voidaan säätää erityisesti suojeltavaksi lajiksi sellainen uhanalainen eliölaji, jonka häviämishuhto on ilmeinen. Ympäristöministeriön on tarvittaessa laadittava ohjelma erityisesti suojeltavan lajin kannan tai kantojen elvyttämiseksi.

Erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan hävittäminen tai heikentäminen on kielletty.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu kieltö tulee voimaan, kun alueellinen ympäristökeskus on päätöksellään määritellyt erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikan rajat ja antanut päätöksen tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille. Kielto annetaan julkisanon jälkeen ja siitä on kuulutettava kunnan ilmoitustaululla siten kuin julkisista kuulutuksista annetussa laissa säädetään. Päätös on voi-

massa mahdollisesta valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin päättä.

Eryityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikan suojelun lakkauttamisesta on vastaavasti voimassa, mitä 30 §:n 3 momentissa säädetään suojeltuun luontotyyppiin kuuluvan alueen suojelun lakkauttamisesta.

48 §

Poikkeukset rauhoitussäännöksistä

Mitä 39 §:ssä ja 42 §:n 2 momentissa säädetään, ei estä alueen käyttämistä maa- ja metsätalouteen tai rakennustoimintaan eikä rakennuksen tai laitteen tarkoituksenmukaisesta käyttämisestä. Tällöin on kuitenkin vältettävä vahingoittamista tai häiritsemistä rauhoitettuja eläimiä ja kasveja, jos se on mahdollista ilman merkittäviä lisäkustannuksia.

Alueellinen ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa 39, 42 ja 47 §:ssä säädettyistä rauhoitussäännöksistä, jos lajin suojelutaso säilyy suotuisana. Jos hakemus koskee koko maata, poikkeuksen myöntää ympäristöministeriö. Poikkeusta koskevaan päätökseen voidaan liittää tarpeellisia ehtoja.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei koske 49 §:ssä tarkoitettuja eläin- ja kasvilajeja.

49 §

Euroopan yhteisön lajisuojelua koskevat erityissäännökset

Luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden selvästi luonnossa havaittavien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.

Luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin, lukuun ottamatta metsästyslain 5 §:ssä tarkoitettuja riistaeläimiä ja rauhoittamattomia eläimiä, ja liitteessä IV (b) tarkoitettuihin kasvilajeihin kuuluvan yksilön, sen osan tai johdannaisen hallussapito, kuljetus, myyminen ja vaihtaminen sekä tarjoaminen myytäväksi ja vaihdettavaksi on kielletty. Sama koskee lintudirektiivin artiklassa 1 tarkoitettuja lintuja sanotun direktiivin artiklasta 6(2) ja (3) johtuvien poikkeuksien.

Alueellinen ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää luvan poiketa tämän pykälän 1 momentin kiellosta sekä 2 momentissa tarkoitettujen eläin- ja kasvilajien

osalta 39 §:n ja 42 §:n 2 momentin kielloista luontodirektiivin artiklassa 16 (1) mainituilla perusteilla. Vastaavasti lintudirektiivin artiklassa 1 tarkoitettujen lintujen osalta voidaan myöntää poikkeus sanotun direktiivin artiklassa 9 mainituilla perusteilla.

Suomen ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen tämän pykälän 2 momentin kiellosta direktiivin artiklassa 16 (1) mainituilla perusteilla. Vastaavasti lintudirektiivin artiklassa 1 tarkoitettujen lintujen osalta voidaan myöntää poikkeus sanotun direktiivin artiklassa 9 mainituilla perusteilla.

7 luku

Luonnonsuojelun toteuttaminen

50 §

Luonnonsuojeluohjelman toteuttaminen

Ympäristöministeriön on viipymättä ryhdyttävä toteuttamaan hyväksyttyä luonnonsuojeluohjelmaa. Toteuttamisjärjestystä harjoittaessa on pyrittävä ottamaan huomioon suojeltavien arvojen merkittävyys ja niitä uhkaavat tekijät.

Alueen suojelun toteuttamistapa on sovittava suojelun tarkoituksen mukaan. Suojelu on pyrittävä toteuttamaan ensisijaisesti vapaaehtoisin keinoin.

Ympäristöministeriö voi päättää luopua luonnonsuojeluohjelman toteuttamisesta jollakin osin, jos alueen luonnonarvot ovat olennaisesti vähentyneet, jos suojelun tarkoitus ei merkittävästi vaarannu tai jos ohjelmaa estää tärkeän yleisen edun kannalta välttämättömän hankkeen toteuttamisen.

51 §

Omistajan oikeus vaatia lunastusta

Kun neljä vuotta on kulunut luonnonsuojeluohjelman hyväksymistä koskevasta päätöksestä ja päätös on saanut lainvoiman, ohjelmaan kuuluvan alueen omistajalla on oikeus, jollei ohjelmaa ole hänen alueensa osalta toteutettu tai asiasta sovittu, vaatia alueen lunastamista.

Lunastus pannaan vireille hakemalla maanmittaustoimistolta määräystä lunastustoimittuksesta.

52 §

Valtion lunastusoikeus

Valtioneuvostolla on oikeus luonnonsuojelualan perustamista varten tai muutoin tässä laissa tarkoitetun suojelun toteuttamiseksi lunastaa kiinteää omaisuutta ja erityisiä oikeuksia siinä järjestyksessä kuin kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/77) säädetään.

Ympäristöministeriö saa ilman valtioneuvoston lupaa lunastaa alueen, joka sisältyy lainvoimaiseen luonnonsuojeluohjelmaan, tai tällaisen alueen käyttöoikeuden. Sama koskee aluetta, joka rajoiltaan vähäisessä määrin poikkeaa luonnonsuojeluohjelmasta edellyttäen, että luonnonsuojelu tai muu yleinen etu vaatii lunastamista.

Ennen 1 tai 2 momentissa tarkoitettuun lunastukseen ryhtymistä on, jos se on mahdollista ilman huomattavia vaikeuksia, neuvoteltava asiasta maanomistajan kanssa.

53 §

Valtion korvausvelvollisuus

Jos 29 tai 47 §:n nojalla tehdystä päätöksestä aiheutuu kiinteistön omistajalle tai erityisen oikeuden haltijalle merkityksellistä haittaa, hänellä on oikeus saada valtiolta siitä täysi korvaus. Korvausvelvollisuus ei synny ennen kuin omistaja on 31 §:n tai 48 §:n 2 momentin nojalla hakenut lupaa poiketa kiellostä ja hakemus on hylätty. Jos on ilmeistä, ettei luvan myöntämiselle ole edellytyksiä, toimitus korvauksen määräämiseksi voidaan panna vireille ilman luvan hakemista.

Jos alueellinen ympäristökeskus on 24 §:n 3 momentin nojalla tehnyt päätöksen luonnonsuojelualan perustamisesta ja päätöksestä aiheutuu kiinteistön omistajalle merkityksellistä haittaa, valtio on omistajan niin vaatiessa velvollinen korvaamaan haitan.

Jos korvauksesta tai suojelun muusta vaihtoehtoisesta toteuttamistavasta ei ole voitu sopia, toimitusta 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen korvausten määrittämiseksi voidaan hakea asianomaiselta maanmittaus-toimistolta. Korvausta määrättäessä on noudatettava, mitä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa säädetään. Alueen käyttöoikeuden rajoituksesta on maksettava mainitun lain

95 §:n 1 momentissa säädetyn suuruista korkoa siitä päivästä, jolloin alueen omistaja on hakenut maanmittaus-toimistolta määräystä korvaustoimituksesta.

Jos 66 §:n 1 momentin nojalla tehty päätös lupa-asiassa rajoittaa kiinteistön käyttöä siten, että alueen omistajalle aiheutuu 1 momentissa tarkoitettuja seurauksia, oikeudesta korvaukseen on voimassa, mitä säädetään siinä laissa, jonka nojalla päätös tehdään. Mahdollinen korvausvelvollisuus kuuluu kuitenkin aina valtiolle.

54 §

Korvausten jaksotus

Tämän lain 53 §:n mukaan määrättävän korvauksen maksatus voidaan alueellisen ympäristökeskuksen vaatimuksesta jaksottaa enintään neljään vuotuisen maksuerään.

Maksuerille on maksettava 53 §:n 3 momentissa tarkoitettua korkoa ensimmäisen korvauserän maksamisen jälkeiseltä ajalta.

8 luku

Toimenpidekiellot, pakkokeinot ja rangaistukset

55 §

Väliaikainen toimenpidekielto

Alueellinen ympäristökeskus voi enintään kahdeksi vuodeksi kieltää 10 §:n 2 momentissa tarkoitetun alueen sellaisen käyttämisen, joka voi vaarantaa ne tarkoitukset, joihin alueen suojelulla pyritään. Ympäristökeskuksen päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomaisen toisin määrää.

Jos suojelu myöhemmin raukeaa ja alueen omistajalle on aiheutunut toimenpidekiellosta merkityksellistä haittaa, hänellä on oikeus saada siitä valtiolta korvaus. Sama on laki, jos luonnonsuojeluohjelman toteuttamisesta luovutaan 50 §:n 3 momentin nojalla.

Korvauksesta päättää hakemuksesta alueellinen ympäristökeskus.

56 §

Toimenpidekielto alueilla, joilla lunastus on vireillä

Jos 52 §:n 1 momentin nojalla on myön-

netty lupa alueen tai erityisen oikeuden lunastamiseen, ei alueella saa ryhtyä sellaiseen toimenpiteeseen, joka voi vaarantaa lunastuksen tarkoituksen. Kielto on voimassa siitä alkaen, kun päätös lunastuksesta on annettu tiedoksi alueen omistajalle ja haltijalle.

Alueella, jonka ympäristöministeriö saa lunastaa ilman erityistä lupaa, on vastaavasti voimassa, mitä 1 momentissa säädetään.

57 §

Pakkokeinot

Jos joku lyö laimin tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten noudattamisen taikka ryhtyy niiden vastaiseen toimeen, alueellinen ympäristökeskus voi kieltää asianomaista jatkamasta tai toistamasta tekoa tai laiminlyöntiä ja sakon tai keskeyttämisen uhalla velvoittaa hänet määräjassa poistamaan oikeudenvastaisen tilan tai korjaamaan laiminlyönnin taikka asettaa uhan, että tarpeelliset toimenpiteet teetetään asianomaisen kustannuksella. Ympäristökeskuksen päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin päättä.

Haittaa kärsivällä henkilöllä on oikeus saattaa 1 momentissa tarkoitettu asia vireille alueellisessa ympäristökeskuksessa, jos vireillepanon tarkoituksena on estää luonnon tuhoutuminen tai luonnonarvojen heikentyminen, joka ei ole merkitykseltään vähäinen. Sama oikeus on 61 §:n 3 momentissa tarkoitettulla rekisteröidyllä yhteisöllä toiminta-alueellaan ja kunnalla.

Uhkasakkoa, teettämishukkaa ja keskeyttämishukkaa koskevassa asiassa on muutoin noudatettava, mitä uhkasakkolaissa (1113/90) säädetään.

58 §

Rangaistukset

Rangaistus vastoin tätä lakia tehdystä ympäristön turmelemisesta tai luonnonsuojelurikoksesta säädetään rikoslain 48 luvun 1—5 §:ssä.

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) rikkoo tässä laissa olevaa tai sen nojalla luonnon suojelemiseksi annettua säännöstä tai määräystä taikka ostaa tai ottaa vastaan jotakin, mikä on saatu sellaista säännöstä tai määräystä rikkomalla,

2) ottaa haltuun, luovuttaa, esittelee julkisesti kaupallisessa tarkoituksessa, myy, pitää myyntiä varten, tarjoaa tai kuljettaa myytäväksi, tuo maahan tai vie maasta eläimen tai kasvin taikka sen osan tai johdannaisen 40 tai 45 §:n taikka 49 §:n 2 ja 4 momentin säännösten vastaisesti taikka

3) tuo maahan, vie maasta tai kuljettaa Suomen alueen kautta eläimen tai kasvin taikka sen osan tai johdannaisen ilman 44 §:ssä tarkoitetuissa asetuksissa edellytettyä lupaa tai todistusta,

on tuomittava, jollei teko ole luonnonsuojelurikoksena rangaistava, *luonnonsuojelurikoksesta* sakkoon.

59 §

Menettämisseuraamus

Joka on syyllistynyt 58 §:ssä tarkoitettuun tekoon, on tuomittava menettämään valtiolle, mitä rikkomalla on saatu tai sen arvon. Aina on kuitenkin tuomittava menetetyksi vähintään se arvo, mikä rauhoitetulla kasvilla tai eläimellä on lajinsa edustajana. Ympäristöministeriö vahvistaa ohjeelliset arvot rauhoitetuille eläimille ja kasveille. Muutoin on noudatettava, mitä rikoslain 2 luvun 16 §:ssä säädetään.

60 §

Haltuunotto-oikeus

Luonnonsuojelualueen hallinnasta vastaavan viranomaisen tai laitoksen palveluksessa olevalla luonnonsuojelualueen valvojalla ja muun kuin julkisoikeudellisen yhteisön omistamalla luonnonsuojelualueella myös alueen omistajalla on oikeus ottaa haltuunsa metsästys-, keräily- tai muut välineet, joita on käytetty tai ilmeisesti aiotaan käyttää vastoin luonnonsuojelualueella noudatettavia säännöksiä tai määräyksiä. Sama haltuunotto-oikeus koskee luonnonsuojelualueelta luvattomasti pyydystettyjä eläimiä ja luvattomasti otettuja kasveja sekä kaikkea muuta sellaista, mitä luonnonsuojelualueella on kielletty ottamasta tai siellä käyttämästä.

9 luku

Muutoksenhaku

61 §

Valitus

Valtioneuvoston ja ministeriön päätöksestä

saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Metsähallituksen, Suomen ympäristökeskuksen, Metsäntutkimuslaitoksen ja alueellisen ympäristökeskuksen päätöksestä sekä kunnan viranomaisen 26 ja 28 §:n nojalla tekemästä päätöksestä saa valittaa lääninoikeuteen. Toimivaltainen lääninoikeus määräytyy hallintolainkäyttölain (586/96) 12 §:n mukaan, kuitenkin niin että valitettaessa alueellisen ympäristökeskuksen päätöksestä, toimivaltainen lääninoikeus on se, jonka tuomiopiirissä pääosa kysymyksessä olevasta alueesta sijaitsee.

Valitusoikeus on niillä, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea. Muissa kuin korvausta koskevissa asioissa valitusoikeus on myös asianomaisella kunnalla. Muissa kuin korvausta sekä 31 §:n ja 48 §:n 2 momentissa tarkoitettua poikkeuslupaa koskevissa asioissa on valitusoikeus myös sellaisella rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä, jonka tarkoituksena on luonnon- tai ympäristönsuojelun edistäminen. Luonnon- suojeluohjelman hyväksymistä koskevasta valtioneuvoston päätöksestä on valitusoikeus myös mainitunlaisella valtakunnallisella yhteisöllä ja maanomistajien etua valvovalla valtakunnallisella yhteisöllä.

Muuten muutoksenhaussa noudatetaan, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään.

62 §

Valitus lääninoikeuden päätöksestä

Lääninoikeuden tämän lain nojalla tekemästä päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Valitusoikeudesta on voimassa, mitä 61 §:n 3 momentissa säädetään. Jos lääninoikeus on muuttanut viranomaisen päätöstä tai kumonnut sen, valitusoikeus on kuitenkin myös päätöksen tehneellä viranomaisella.

63 §

Valitus muun lain nojalla tehdystä päätöksestä

Sen lisäksi mitä muutoksenhausta erikseen säädetään, alueellisella ympäristökeskuksella on oikeus valittaa muun lain mukaisesta luvan myöntämisestä tai suunnitelman hyväksymisestä koskevasta päätöksestä sillä perusteel-

la, että päätös on tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastainen.

10 luku

Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkostoa koskevat erityissäännökset

64 §

Natura 2000 -verkosto

Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkosto Suomessa koostuu:

1) lintudirektiivin perusteella Euroopan yhteisön komissiolle ilmoitetuista linnuston- suojelualueista ja;

2) alueista, jotka komissio tai neuvosto luontodirektiivin perusteella on hyväksynyt yhteisön tärkeinä pitämiksi alueiksi.

Mitä 8 §:ssä säädetään luonnonsuojeluohjelman laatimisesta ja hyväksymisestä, on soveltuvin osin noudatettava laadittaessa ehdotusta Natura 2000 -verkostoon sisällytettävistä alueista. Asianosaisten kuuleminen suoritetaan kuitenkin kuuluttamalla ehdotuksesta kunnan ilmoitustaululla siten kuin julkisista kuulutuksista annetussa laissa säädetään. Kuulutuksen julkaisemisesta on lisäksi riittävän ajoissa ilmoitettava vähintään yhdessä paikkakunnalla yleisesti leviävässä sanomalehdessä. Kuulutuskustannukset maksetaan valtion varoista. Ehdotusta koskevien tietojen tulee olla saatavilla asianomaisessa kunnassa kuulutusajan.

Valitusoikeudesta valtioneuvoston päätöksestä on vastaavasti voimassa, mitä 61 §:n 1, 3 ja 5 momentissa säädetään.

65 §

Hankkeiden ja suunnitelmien arviointi

Jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkityksellisesti heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen luonnonarvoja, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on, jollei hankkeeseen ole sovellettava ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetun lain (468/94) 2 luvussa tarkoitettua arviointimenettelyä, asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Sama koskee

sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkityksellisiä haitallisia vaikutuksia.

Luvan myöntävän tai suunnitelman hyväksyvän viranomaisen on katsottava, että 1 momentissa tarkoitettu arviointi on tehty. Viranomaisen on sen jälkeen pyydettävä siitä lausunto alueelliselta ympäristökeskukselta ja siltä, jonka hallinnassa luonnonsuojelualue on. Jos ympäristökeskus itse on hankkeen toteuttaja, lausunnon antaa sen sijasta ympäristöministeriö. Lausunto on annettava viivytyksettä ja viimeistään kuuden kuukauden kuluessa.

Viranomaisen, jolle laissa tai asetuksessa määrätyn ilmoitusvelvollisuuden perusteella on tehty ilmoitus 1 momentissa tarkoitettua hankkeesta tai suunnitelmasta, on ryhdyttävä toimivallassaan oleviin toimenpiteisiin hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen keskeyttämiseksi, kunnes 1 momentissa tarkoitettu arviointi on suoritettu ja 2 momentissa tarkoitettut lausunnot hankittu. Viranomaisen on myös ilmoitettava asiasta alueelliselle ympäristökeskukselle niin hyvissä ajoin, että ympäristökeskus ehtii ryhtyä vastaaviin toimenpiteisiin.

66 §

Luvan myöntäminen sekä suunnitelman hyväksyminen ja vahvistaminen

Viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen taikka hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos 65 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu arviointi- ja lausunnot menettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman heikentävän valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai siihen sisällytetyn alueen luonnonarvoja.

Sen estämättä mitä 1 momentissa säädetään, saadaan lupa kuitenkin myöntää taikka suunnitelma hyväksyä tai vahvistaa, jos valtioneuvosto yleisistunnossa päättää, että hankke tai suunnitelma on toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä eikä vaihtoehtoista ratkaisua ole.

Jos alueella on luontodirektiivin liitteessä I tarkoitettu ensisijaisesti suojeltava luontotyyppi tai liitteessä II tarkoitettu ensisijaisesti suojeltava laji, on lisäksi edellytyksenä, että ihmisten terveyteen, yleiseen turvallisuuteen tai ympäristölle muualla koituviin

erittäin merkittäviin suotuisiin vaikutuksiin liittyvä syy taikka muu erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottava syy vaatii luvan myöntämistä taikka suunnitelman hyväksymistä tai vahvistamista. Viimeksi mainitussa tapauksessa asiasta on hankittava komission lausunto.

67 §

Erityistapauksia

Mitä 65 ja 66 §:ssä säädetään, koskee vastaavasti aluetta, josta komissio on ilmoittanut käynnistävänsä neuvottelun alueen sisällyttämiseksi Natura 2000 -verkostoon.

Jos komissio ei hyväksy valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottamaa aluetta tai jos neuvosto ei päättä sisällyttää neuvottelun kohteena ollutta aluetta Natura 2000 -verkostoon, lakkaa 65 ja 66 §:n soveltaminen. Tällöin on vastaavasti noudatettava, mitä 55 §:n 2 momentissa säädetään.

68 §

Natura 2000 -verkoston toteuttaminen

Natura 2000 -verkostoon sisällytetyillä alueilla on toteutettava suojelutavoitteita vastaava suojelu mahdollisimman nopeasti ja viimeistään kuudessa vuodessa siitä, kun komissio tai neuvosto on hyväksynyt alueen yhteisön tärkeänä pitämäksi alueeksi. Edellä 64 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuilla linnustonsuojelualueilla suojelu on kuitenkin toteutettava viipymättä sen jälkeen kun alueesta on tehty ilmoitus komissiolle.

69 §

Suojelun lakkauttaminen ja verkoston heikentymisen korvaaminen

Natura 2000 -verkostoon sisällytetyn alueen tässä luvussa tarkoitettu suojelu saadaan lakkauttaa tai sen rauhoitusmääräyksiä lieventää vain 65 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 66 §:n 2 ja 3 momentissa mainituin edellytyksin.

Jos Natura 2000 -verkostoon sisällytetyn alueen suojelu lakkautetaan, sen rauhoitusmääräyksiä lievennetään tai viranomaisen 66 §:n 2 tai 3 momentin nojalla on myöntänyt luvan taikka hyväksynyt tai vahvistanut suunnitelman ja tällainen päätös johtaa Natura 2000 -verkoston yhtenäisyyden tai luon-

nonarvojen heikentymiseen, ympäristöministeriön on välittömästi ryhdyttävä toimenpiteisiin, joilla heikentyminen korvataan.

11 luku

Erinäiset säännökset

70 §

Päätösten maksuttomuus

Tämän lain nojalla annetut luonnonsuojelualueita, maisema-alueita ja luonnonmuistomerkkejä koskevat päätökset sekä 30 §:n 1 momentin ja 47 §:n 3 momentin nojalla annetut päätökset ovat maksuttomia.

71 §

Rasite- ja vastaavat oikeudet

Tämä laki tai sen nojalla tehdyt päätökset eivät rajoita sellaisen oikeuden käyttämistä, joka ennen rauhoitusmääräysten voimaantuloa perustettuna rasitteena, vuokraoikeutena tai muuna vastaavana oikeutena kohdistuu luonnonsuojelualueeseen. Tällainen oikeus voidaan kuitenkin lunastaa valtiolle.

72 §

Viranomaiseen rinnastettavat organisaatiot

Mitä tässä laissa säädetään viranomaisesta, koskee myös muuta yhteisöä tai toimielintä, joka sille laissa annetun toimivallan nojalla käyttää julkista valtaa.

73 §

Itämeren rannikko- ja merialueiden suojelualueverkostoa koskeva erityissäännös

Mitä 64 §:n 2 momentissa säädetään Natura 2000-verkoston laatimisesta ja hyväksymisestä, on vastaavasti noudatettava laadittaessa ehdotusta Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskevaan yleissopimukseen (SopS 12/80) perustuvaan suojelualueverkostoon sisällytettävistä alueista. Valitusoikeudesta on vastaavasti voimassa, mitä 64 §:n 3 momentissa säädetään.

74 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

12 luku

Voimaantulosäännökset

75 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997. Lain 64 §:n 2 momenttia voidaan kuitenkin soveltaa jo ennen lain voimaantuloa.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

76 §

Siirtymäsäännökset

Tällä lailla kumotaan 23 päivänä helmikuuta 1923 annettu luonnonsuojelulaki (71/23) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Muussa laissa oleva viittaus kumotuun luonnonsuojelulakiin tarkoittaa tämän lain voimaantulon jälkeen viittausta tähän lakiin.

Ennen lain voimaantuloa perustettujen luonnonsuojelualueiden perustamissäädökset ja -päätökset jäävät voimaan. Myös niiden nojalla annetut rauhoitussäännökset ja -määräykset jäävät voimaan, sikäli kuin niitä ei erikseen muuteta tai kumota.

Seuraavat kumotun luonnonsuojelulain nojalla annetut säädökset ja päätökset jäävät voimaan, sikäli kuin niitä ei korvata luonnonsuojeluasetuksella:

1) asetus eräiden kasvien rauhoittamisesta (450/92);

2) asetus eräiden eläinlajien rauhoittamisesta (483/94);

3) asetus luonnonsuojelualueiden hankinnasta, hallinnasta ja hoidosta (296/96);

4) valtioneuvoston päätös erityisesti suojeltavista lajeista (519/89);

5) ympäristöministeriön päätös rauhoitettujen eläinten ja kasvien ohjeellisista arvoista (1209/95); ja

6) ympäristöministeriön päätös alueellisten ympäristökeskusten tehtävistä luonnonsuojelualueiden hankinnassa (298/96).

Sellainen ennen tämän lain voimaantuloa valtion omistukseen luonnonsuojelutarkoitukseen hankittu alue, joka rajautuu luonnonsuojelualueeksi muodostettuun kiinteistöön, luetaan kuuluvaksi luonnonsuojelualueeseen siitä alkaen kun asiasta on tehty merkintä kiinteistörekisteriin. Tällaista aluetta koskevasta kiinteistönmuodostuksesta on voimassa, mitä kiinteistönmuodostamislaisissa säädetään.

77 §

*Säännösten soveltaminen aikaisempiin
suojeluohjelmiin ja -päätöksiin*

Mitä 24 §:n 3 momentissa ja 52 §:n 2 momentissa säädetään luonnonsuojeluohjelmasta, sovelletaan myös seuraaviin valtioneu-

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

voston ennen tämän lain voimaantuloa hyväksymiin suojeluohjelmiin ja -päätöksiin:

1) kansallis- ja luonnonpuistoverkon kehittämisohjelma (24.2.1978, täydennetty 2.4.1980, 19.12.1985 ja 16.6.1988);

2) soidensuojelun perusohjelma (19.4.1979 ja 26.3.1981);

3) lintuvesiensuojeluohjelma (3.6.1982);

4) lehtojensuojeluohjelma (13.4.1989);

5) Mikkelinsaarten saariryhmän suojelupäätös (24.8.1989);

6) rantojensuojeluohjelma (20.12.1990);

7) vanhojen metsien suojeluohjelma (27.6.1996).

Valtioneuvoston tulee tarvittaessa tarkistaa 1 momentissa tarkoitettuja suojeluohjelmia ja -päätöksiä.

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ympäristöministeri *Pekka Haavisto*

Laki rakennuslain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 16 päivänä elokuuta 1958 annetun rakennuslain (370/58) 22 §:n 2 momentti, 123 a §:n 3 momentti, 123 b §:n 1 momentti, 123 d §:n 2 momentti, 132 §:n 1 momentti ja 2 momentin 1 kohta, sekä 138 a §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 22 §:n 2 momentti 9 päivänä elokuuta 1968 annetussa laissa (493/68), 123 a §:n 3 momentti, 123 b §:n 1 momentti ja 123 d §:n 2 momentti 19 päivänä syyskuuta 1969 annetussa laissa (626/69) sekä 132 §:n 1 momentti ja 2 momentin 1 kohta sekä 138 a §:n 1 momentti 17 päivänä elokuuta 1990 annetussa laissa (696/90), sekä

lisätään 1 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 17 päivänä elokuuta 1990 annetulla lailla ja 21 päivänä elokuuta 1995 annetulla lailla (1062/95), uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, lakiin uusi 6 a §, 34 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 18 päivänä tammikuuta 1985 annetulla lailla (61/85), uusi 4 momentti, 95 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja 29 päivänä marraskuuta 1996 annetulla lailla (929/96), uusi 4 momentti, 124 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 21 päivänä heinäkuuta 1977 annetulla lailla (580/77), uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi sekä 138 a §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainituilla 17 päivänä elokuuta 1990 ja 29 päivänä marraskuuta 1996 annetuilla laeilla, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2—5 momentti siirtyvät 3—6 momentiksi seuraavasti:

1 §

Kaavaa hyväksyittäessä ja vahvistettaessa on, sen lisäksi mitä tässä laissa säädetään, noudatettava, mitä luonnonsuojelulain 10 luvussa säädetään. Lupa-asiaa ratkaistaessa ja muuta viranomaispäätöstä tehtäessä on lisäksi noudatettava, mitä luonnonsuojelulaissa ja sen nojalla säädetään.

6 a §

Meren tai vesistön rantavyöhykkeelle ei saa ilman 123 b §:ssä tarkoitettua vahvistettua yleiskaavaa tai asemakaavaa, rakennuskaavaa tai rantakaavaa rakentaa uudisrakennusta eikä tällä vyöhykkeellä ottaa maa-aineksia.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske:

- 1) maa- ja metsätalouden tai kalatalouden harjoittamista varten tarpeellista rakentamista;
- 2) maanpuolustuksen tai rajavalvonnan tarpeisiin tapahtuvaa rakentamista;
- 3) merenkulun tarpeisiin tapahtuvaa rakentamista;
- 4) ennen 1 päivää tammikuuta 1997 olemassa olevaan asuinrakennukseen tai maatalaan liittyvän saunarakennuksen rakentamista; eikä
- 5) maa-ainesten ottamista tavanomaista kotitarvekäyttöä varten.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta alueella, jolla on 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua taaja-asutusta, eikä alueella, jolle

HE 79/1996
YmVM 8/1996
EV 214/1996

Neuvoston direktiivi 79/409/ETY; EYVL N:o L 103, 25.4.1979, s. 1, sellaisena kuin se on tark. EYVL EP 1994, 15(02), s. 161 ja muut. komission direktiivit 85/411/ETY; EYVL EP 1994, 15(07), s. 61 ja 91/244/ETY; EYVL EP 1994, 15(10), s. 78.

Neuvoston direktiivi 92/43/ETY; EYVL N:o L 206, 22.7.1992 s. 7, sellaisena kuin se on tark. EYVL EP 1994, 15(11), s. 114.

rantakaavan laatimista 123 a §:n nojalla on pidettävä tarpeellisenä.

Kunta voi alueellista ympäristökeskusta kuultuaan osoittaa rakennusjärjestyksessä alueet, joilla 1 momentissa säädetty rajoitus ei ole voimassa sen johdosta, ettei alueella ole sen sijainnin vuoksi odotettavissa suunnittelua edellyttävää rakentamista eikä alueella ole erityisiä luonnon- ja maisema-arvoja tai virkistyskäytön tarpeita. Tällainen rakennusjärjestyksen määräys voi olla voimassa enintään kuusi vuotta kerrallaan.

Poikkeuksen myöntämisestä tämän pykälän rajoituksesta säädetään jäljempänä 132 §:ssä. Jos hakemus koskee aluetta, jonka omistusoikeus on siirtynyt hakijalle ennen 10 päivää toukokuuta 1996 ja jota koskevan kaavan laatimista ei ole kohtuullisessa ajassa pantu vireille maanomistajasta riippumattomasta syystä, lupaa ei ilman painavaa syytä saa evätä, jos rakennus tulee hakijan henkilökohtaiseen käyttöön ja kunta puoltaa hakemusta eikä rakentaminen vaaranna luonnon tai maiseman arvoja.

22 §

Seutukaava on laadittava niin, että varataan vastaisen kehityksen edellyttämät riittävät alueet eri tarkoituksia varten. Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota seudun oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin. Kaava on mahdollisuuksien mukaan sopeutettava seutukaava-alueeseen rajoittuvien alueiden seutukaavoitukseen sekä valtakunnansuunnitteluun. Luonnonsuojelulain 7 ja 77 §:ssä tarkoitettujen luonnonsuojeluohjelmien ja -päätösten sekä 32 §:ssä tarkoitettua maisema-aluetta koskevien perustamispäätösten tulee olla ohjeena kaavaa laadittaessa. Kaavalla on myös edistettävä luonnonsuojelun kannalta arvokkaiden luontotyyppien sekä luonnonvaraiselle eläimistölle ja kasvistolle tärkeiden luonnon ominaispiirteiden säilymistä. Kaavaa laadittaessa on pidettävä silmällä maankäytön taloudellisuutta ja sitä, ettei kaavan toteuttamisesta aiheudu maanomistajille kohtuutonta haittaa.

34 §

Luonnonsuojelulain 7 ja 77 §:ssä tarkoitettujen luonnonsuojeluohjelmat ja -päätökset

sekä 32 §:ssä tarkoitettua maisema-aluetta koskevat perustamispäätökset tulee ottaa huomioon kaavaa laadittaessa. Kaavalla on myös edistettävä luonnonsuojelun kannalta arvokkaiden luontotyyppien sekä luonnonvaraiselle eläimistölle ja kasvistolle tärkeiden luonnon ominaispiirteiden säilymistä.

95 §

Luonnonsuojelulain 7 ja 77 §:ssä tarkoitettujen luonnonsuojeluohjelmat ja -päätökset sekä 32 §:ssä tarkoitettua maisema-aluetta koskevat perustamispäätökset tulee ottaa huomioon kaavaa laadittaessa. Kaavalla on myös edistettävä luonnonsuojelun kannalta arvokkaiden luontotyyppien sekä luonnonvaraiselle eläimistölle ja kasvistolle tärkeiden luonnon ominaispiirteiden säilymistä.

123 a §

Mitä 95 §:n 2 ja 4 momentissa säädetään rakennuskaavan laatimisessa huomioon otettavista seikoista, on vastaavasti sovellettava rantakaavan laatimiseen. Lisäksi on pidettävä erityisesti silmällä, että kaavoitettava alue on tarkoituksenmukaisen suunnittelullisen kokonaisuuden aikaansaamiseksi riittävän laaja sekä että suunniteltu rakentaminen ja muu maankäyttö sopeutuu rantamaisemaan ja naapurialueiden maankäytön järjestämiseen.

123 b §

Rakennusluvan myöntävän viranomaisen on katsottava, ettei uudisrakennusta rakenneta ranta-alueelle, ennen kuin rantakaava on vahvistettu, milloin kaavaa 123 a §:n 1 momentin säännösten mukaan on pidettävä tarpeellisenä. Rakennusluvan voi kuitenkin myöntää tavanomaisen omantaraisen lomarakennuksen rakentamiseen ennen vahvistettua rantakaavaa, jos alueelle on vahvistettu yleiskaava, jossa niin on erityisesti määrätty.

123 d §

Rantakaavan hyväksymistä ja vahvistamista koskeva asia on käsiteltävä kiireellisenä.

124 §

Asema- ja rakennuskaava-alueiden ulkopuolella on pitkäaikaiseksi tarkoitettu varastointi ulkosalle muuallakin kuin rakennuksen ympäristössä järjestettävä niin, ettei se turmele tieltä tai muulta yleiseltä kulkuväylältä tai alueelta näkyvää maisemaa.

132 §

Alueellinen ympäristökeskus ja asetuksella säädetyissä kunnissa ympäristöministeriö saa myöntää poikkeuksen tässä laissa säädetyistä tai sen nojalla annetuista rakentamista koskevista säännöksistä, määräyksistä, kielloista ja muista rajoituksista, milloin sen ei havaita tuottavan huomattavaa haittaa kaavoituksen toteuttamiselle tai asutuksen muullekaan järjestämiselle taikka vaikeuttavan vähäistä enemmän luonnonsuojelun tavoitteiden saavuttamista. Poikkeusta koskevan hakemuksen johdosta on varattava myös naapurille tilaisuus tulla kuulluksi, jos on ilmeistä, että hakemus koskee hänen etuaan. Edellä 42 §:n 1 momentin tai 100 §:n 1 momentin säännöksiin taikka rakennusjärjestyksen määräyksiin perustuvasta rakentamisrajoituksesta rakennuksen korkeuteen, kokonaan maanpäällisten kerrosten lukumäärään tai sallittuun kerosalaan ei poikkeusta kuitenkaan saa myöntää, jos kunta sitä vastustaa.

Kunta saa 1 momentissa säädetyin edellytyksin myöntää siinä tarkoitettua poikkeuksen, milloin kysymys ei ole:

1) rakentamisesta 6 a §:ssä tarkoitettulle rantavyöhykkeelle tai 123 a §:n 1 momentissa tarkoitettulle ranta-alueelle;

138 a §

Sellaisesta asema-, rakennus- tai rantakaava-

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

vaa koskevasta päätöksestä, jota ei ole alistettava vahvistettavaksi, samoin kuin sellaisesta yleiskaavaa koskevasta päätöksestä, jota ei alisteta vahvistettavaksi, tehdään valitus samalle viranomaiselle kuin vastaavasta alistettavaa kaavaa koskevasta päätöksestä valitetaan. Muutoin muutoksenhaussa noudatetaan, mitä kuntalaissa (365/95) on säädetty.

Kunnanvaltuuston päätöksestä rakennusjärjestyksen hyväksymistä koskevassa asiassa valitetaan lääninoikeudelle. Valitusoikeus on myös alueellisella ympäristökeskuksella. Muutoin muutoksenhaussa noudatetaan, mitä kuntalaissa on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Jos sellainen kiinteistön tai sen osan käyttäminen, johon alueen omistajalla tai haltijalla ennen tämän lain voimaantuloa on katsottava olleen oikeus, 6 a §:n johdosta merkittävästi vaikeutuu ja omistaja tai haltija ennen 10 päivää toukokuuta 1996 oli ryhtynyt erityisiä kustannuksia aiheuttaviin toimenpiteisiin oikeutensa käyttämiseksi eikä aluetta voida käyttää muuhun kohtuullista hyötyä tuottavaan tarkoitukseen, valtio on velvollinen maksamaan alueen omistajalle tai haltijalle täyden korvauksen tämän kärsimästä vahingosta ja haitasta.

Rakennusluvan voi 123 b §:n 1 momentin toisen virkkeen nojalla myöntää myös ennen tämän lain voimaantuloa vahvistetun yleiskaavan mukaisesti, jos yleiskaavassa on maanomistajakohtaisesti selvitetty ja osoitettu ranta-alueelle rakentaminen ja varmistettu rakentamattomiksi tarkoitettujen alueiden säilyminen sellaisina.

Ympäristöministeri *Pekka Haavisto*

N:o 1098

Laki

maa-aineslain 1 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 24 päivänä heinäkuuta 1981 annetun maa-aineslain (555/81) 1 §:n 2 momentti seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

omaispäättöä tehtäessä on lisäksi noudatettava, mitä luonnonsuojelulaissa (1096/1996) ja sen nojalla säädetään.

Ainesten ottamisessa on tämän lain lisäksi noudatettava, mitä muualla laissa säädetään. Lupa-asiaa ratkaistaessa ja muuta viran-

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ympäristöministeri *Pekka Haavisto*

N:o 1099

Laki
ympäristölupamenettelylain 2 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 19 päivänä huhtikuuta 1991 annetun ympäristölupamenettelylain (735/91) 2 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 22 päivänä joulukuuta 1995 annetulla lailla (1712/95), uusi 4 momentti seuraavasti:

2 §
Ympäristölupa

tava, mitä luonnonsuojelulaissa (1096/1996) ja sen nojalla säädetään.

— — — — —
 Lupa-asiaa ratkaistaessa ja muuta viranomaispäätöstä tehtäessä on lisäksi noudatet-

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Ympäristöministeri *Pekka Haavisto*

N:o 1100

Laki

yleisistä teistä annetun lain 19 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yleisistä teistä 21 päivänä toukokuuta 1954 annetun lain (243/54) 19 § seuraavasti:

19 §
Tiesuunnitelmaa laadittaessa ja vahvistettaessa sekä muuta viranomaispäätöstä tehtäessä on lisäksi noudatettava, mitä luonnonsuojelulaissa (1096/1996) ja sen nojalla säädetään. Tienpidossa on otettava huomioon,

mitä erikseen säädetään muinaismuistojen suojelusta sekä pyykkien ja muiden pysyvien rajamerkkien muuttamisesta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ympäristöministeri *Pekka Haavisto*

N:o 1101

Laki

yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään yksityisistä teistä 15 päivänä kesäkuuta 1962 annettuun lakiin (358/62) uusi 51 b § seuraavasti:

51 b §
Tietoimituksessa ja muuta viranomaispäätöstä tehtäessä on lisäksi noudatettava, mitä luonnonsuojelulaissa (1096/1996) ja sen nojalla säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ympäristöministeri *Pekka Haavisto*

N:o 1102

Laki

kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta 29 päivänä heinäkuuta 1977 annetun lain (603/77) 5 §:ään, sellaisena kuin se on 20 päivänä kesäkuuta 1996 annetussa laissa (476/96), uusi 5 momentti seuraavasti:

5 §

— — — — —
Jos lunastuslupahakemus koskee sellaista hanketta, jolla ilmeisesti on luonnonsuojelulaissa (1096/1996) tarkoitettuja vaikutuksia, on

lisäksi noudatettava, mitä luonnonsuojelulaissa ja sen nojalla säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ympäristöministeri *Pekka Haavisto*

N:o 1103

Laki
kaivoslain 71 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 17 päivänä syyskuuta 1965 annetun kaivoslain (503/65) 71 §:n 2 momentti seuraavasti:

71 §

Lupa-asiaa ratkaistaessa ja muuta viranomaispäätöstä tehtäessä sekä muutoin tämän lain mukaista toimenpidettä suoritettaessa on sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, noudatettava, mitä luonnonsuojelulain (1096/1996) 4, 9, 39, 42, 47—49, 55 ja 56 §:ssä sekä

4, 5 ja 10 luvussa sekä mainittujen säännösten nojalla säädetään. Luonnonsuojelualueella ja linnoitusalueella on niin ikään noudatettava, mitä erikseen on säädetty tai määrätty.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Ympäristöministeri *Pekka Haavisto*

HE 79/1996
YmVM 8/1996
EV 214/1996

4 460301A/152

N:o 1104

Laki
erämaalain 2 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 17 päivänä tammikuuta 1991 annetun erämaalain (62/91) 2 § seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Erämaa-alueiden säilyttämisessä ja käytössä on noudatettava, mitä tässä laissa säädetään. Tämän lisäksi on alueiden säilyttämisessä ja käytössä noudatettava, mitä muualla

laissa säädetään. Lupa-asiaa ratkaistaessa ja muuta viranomaispäätöstä tehtäessä on lisäksi noudatettava, mitä luonnonsuojelulaissa (1096/1996) ja sen nojalla säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ympäristöministeri *Pekka Haavisto*

N:o 1105

Laki**vesilain muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 19 päivänä toukokuuta 1961 annetun vesilain (264/61) 2 luvun 4 §,
muutetaan 1 luvun 18 §:n 2 momentti, 6 luvun 1 §:n 2 momentti ja 7 luvun 3 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 18 §:n 2 momentti 20 päivänä heinäkuuta 1992 annetussa laissa (646/92) sekä 6 luvun 1 §:n 2 momentti ja 7 luvun 3 §:n 2 momentti 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetussa laissa (467/87), sekä

lisätään 1 lukuun uusi 15 a, 17 a ja 23 c § sekä 6 lukuun uusi 2 a § seuraavasti:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

15 a §

Toimenpide, joka vaarantaa enintään kymmenen hehtaarin suuruisen fladan tai kluuvijärven taikka muualla kuin Lapin läänissä enintään yhden hehtaarin suuruisen lammen tai järven säilymisen luonnontilaisena, on kielletty riippumatta siitä, aiheutuisiko siitä edellä 15 §:ssä tarkoitettu seuraus.

Vesioikeus voi yksittäistapauksessa hakemuksesta myöntää poikkeuksen 1 momentin kiellosta, jos momentissa tarkoitettujen vesistöjen suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu. Jos 1 momentissa tarkoitettu seuraus aiheutuisi hankkeesta, johon on haettu tämän lain mukaista lupaa, lupa-asian yhteydessä on viran puolesta tutkittava kysymys poikkeuksen myöntämisestä. Poikkeuksesta on muutoin soveltuvien osin voimassa, mitä vesioikeuden luvasta säädetään.

17 a §

Jos edellä 17 §:ssä tarkoitettu, muualla kuin Lapin läänissä sijaitseva uoma on luonnontilainen, ei sitä saa muuttaa niin, että uoman säilyminen luonnontilaisena vaarantuu. Sama on koko maassa voimassa luonnontilaisesta lähteestä.

Vesioikeus voi yksittäistapauksessa hakemuksesta myöntää poikkeuksen 1 momentin kiellosta, jos momentissa tarkoitettujen uomien tai lähteiden suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu. Jos 1 momentissa tarkoitettu seuraus aiheutuisi hankkeesta, johon on haettu tämän lain mukaista lupaa, lupa-asian yhteydessä on viran puolesta tutkittava kysymys poikkeuksen myöntämisestä. Poikkeuksesta on muutoin soveltuvien osin voimassa, mitä vesioikeuden luvasta säädetään.

18 §

— — — — —
 Jos pohjaveden ottamisesta tai muusta 1

momentissa tarkoitettua toimenpiteestä aiheutuu vesistöissä tämän luvun 15 §:ssä tarkoitettu seuraus, on toimenpide tältä osin katsottava sellaiseksi vesistön muuttamiseksi, josta sanotussa pykälässä säädetään. Jos toimenpide aiheuttaisi tämän luvun 15 a tai 17 a §:ssä tarkoitettua seurauksen, on lisäksi voimassa, mitä sanotuissa pykälissä säädetään.

Käytön yleiset rajoitukset

23 c §

Lupa-asiaa ratkaistaessa ja muuta viranomaispäätöstä tehtäessä sekä muutoin tämän lain mukaista toimenpidettä suoritettaessa on, sen lisäksi mitä tässä laissa säädetään, noudatettava, mitä muinaismuistolaisissa (295/63) ja luonnonsuojelulaisissa (1096/1996) sekä niiden nojalla säädetään.

6 luku

Ojitus

1 §

Ojituksiksi luetaan myös sellainen 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa tapahtuva puron perkaaminen, jolla ei ole vaikutusta yläpuolella olevan järven vedenkorkeuteen,

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

sekä veden vaivaaman alueen kuivattaminen silloinkin, kun sen yhteydessä lasketaan pienehkö järvi, jonka merkitys vesistönä on vähäinen ja jolla ei ole 1 luvun 15 a §:ssä tarkoitettua tai muuta erityistä luonnonsuojeluarvoa.

2 a §

Jos ojitus aiheuttaisi 1 luvun 15 a tai 17 a §:ssä kielletyn muutoksen, on kiellosta sanottujen pykäläen nojalla myönnettävä poikkeus käsiteltävä vesioikeudessa. Poikkeuksesta on voimassa, mitä 19 luvun 5 §:ssä säädetään vesioikeuden luvasta.

7 luku

Vesistön järjestely

3 §

Lupaa järven laskemiseen sen kokonaan tapahtuvaa kuivattamista varten ei saa myöntää, ellei kysymys ole pienehköstä järvestä, jonka merkitys vesistönä on vähäinen ja jolla ei ole 1 luvun 15 a §:ssä tarkoitettua tai muuta erityistä luonnonsuojeluarvoa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Ympäristöministeri *Pekka Haavisto*

N:o 1106

Laki

kiinteistönmuodostamislain 35 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 12 päivänä huhtikuuta 1995 annetun kiinteistönmuodostamislain (554/95) 35 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

35 §

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee soveltuvien osien rakennuslain 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettua rantavyöhykettä. Jos lohkomisessa syntyy epätietoisuutta siitä, onko alue sanottua rantavyöhykettä, toimitusinsinöörin on siirrettävä asia alueellisen ympäristökeskuksen tai rakennusasetuksella säädettyissä kunnissa ympäristöministeriön ratkais-

tavaksi. Rantavyöhykkeellä saadaan määräala lohkomalla siirtää ennestään olevaan kiinteistöön ja muuksi kuin rakennuspaikaksi tarkoitettu määräala lohkoa eri kiinteistöksi, jos lohkomisen ei huomattavasti vaikeuta rakennuslain 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettun kaavan laatimista.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammiukuuta 1997.

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ympäristöministeri *Pekka Haavisto*

N:o 1107

Laki

valaiden suojelusta annetun lain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valaiden suojelusta 23 päivänä joulukuuta 1982 annetun lain (1112/82) nimike
ja 2 §:n 2 momentti ja
lisätään lakiin uusi 2 a § seuraavasti:

Laki

valaiden ja arktisten hylkeiden suojelusta

2 §

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske Suomen ympäristökeskuksen luvalla tapahtuvaa tuontia tieteelliseen tai opetukselliseen tarkoitukseen eikä valaiden hampaista tai valaan luusta valmistettujen taide-esineiden maahantuontia.

2 a §

Grönlannin hylkeen valkoturkkisten kuuttien ja kuplahylkeen kuuttien raakanahkojen ja käsiteltyjen nahkojen sekä näistä nahoista valmistettujen tuotteiden maahantuonti on kielletty.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ympäristöministeri Pekka Haavisto

HE 79/1996
YmVM 8/1996
EV 214/1996

Neuvoston direktiivi 83/129/ETY; EYVL N:o L 91, 9.4.1983, s. 30; muut 85/444/ETY ja 89/370/ETY.

N:o 1108

Laki**rikoslain 48 luvun 5 §:n muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain 48 luvun 5 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat 21 päivänä huhtikuuta 1995 annetussa laissa (578/95), seuraavasti:

48 luku

Ympäristörikoksista

5 §

Luonnonsuojelurikos

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

1) oikeudettomasti hävittää tai turmelee luonnonsuojelulaissa (1096/1996) tai sen nojalla suojeltavaksi tai rauhoitetuksi säädetyn tai määrätyn taikka toimenpiderajoituksen alaisen tai toimenpidekieltoon määrätyn luonnonalueen, eläimen, kasvin tai muun luontoon kuuluvan kohteen taikka

on tuomittava *luonnonsuojelurikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Luonnonsuojelurikoksesta tuomitaan myös se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta käyttää suomalaista alusta valaanpyyntiin taikka rikkoo valaiden ja arktisten hylkeiden suojelusta annetun lain 2 tai 2 a §:n maahantuontikieltoa taikka 3 §:n rauhoitussäännöstä tai haltuunottokieltä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
 mikuuta 1997.

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1996

Tasavallan Presidentti**MARTTI AHTISAARI**Ympäristöministeri *Pekka Haavisto*

HE 79/1996
 YmVM 8/1996
 EV 214/1996

SDK/SÄHKÖINEN PAINOS

N:o 1096—1108, 4 arkkia

PÄÄTOIMITTAJA TIMO LEPISTÖ
OY EDITA AB, HELSINKI 1996